

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра спеціальних юридичних дисциплін

07-01-

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОСНОВИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ
Basics of critical thinking

спеціальність
specialty

всі спеціальності
all specialties

спеціалізація
specialization

всі спеціалізації
all specializations

Робоча програма з дисципліни «Основи критичного мислення» для студентів всіх спеціальностей. – Рівне: НУВГП, 2018. – 14 с.

Розробник: Мельничук Юлія Іванівна, доцент кафедри спеціальних юридичних дисциплін, кандидат філософських наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальних юридичних дисциплін.

Протокол від «__» ____ 2018 року № __.

Завідувач кафедри спеціальних юридичних дисциплін _____ проф. В.І. Кафарський

Схвалено науково-методичною радою НУВГП.

Протокол від «__» ____ 2018 року № __.

Голова науково-методичної ради НУВГП _____ О.А. Лагоднюк
«__» ____ 2018 року

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи критичного мислення» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи критичного мислення» є поняття, структура, закономірності логічної складової у критичному процесі, форми та методи аргументації, основи, стратегії, процедури критичного мислення, практичні навички формально-правильного, раціонального мислення.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою частиною циклу для підготовки студентів різних спеціальностей. Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсу – «Філософія», «Риторика», «Логіка», «Етика».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Формування критичного мислення є одним з найважливіших завдань сучасної освіти. Воно починалось як перехід від навчання, орієнтованого переважно на запам'ятовування, до навчання, спрямованого на розвиток самостійного свідомого мислення. Критичне мислення є дієвим способом виховання демократичного менталітету громадян.

Розвинуте логічне мислення є одним з ознак сучасної освіченої людини. Здатність чітко мислити, швидко приймати правильне рішення на підставі аналізу ситуації, що склалася забезпечує людині затребуваність й успішність у професійній діяльності. Наприклад, вміння використовувати весь арсенал логічних знань і способів переконання знадобиться в професійній діяльності.

Критично мисляча людина має ясно уявляти структуру власної аргументації. А її міркування, суттєві для конкретного дослідження, мають бути доступними для аудиторії. Проте критерії не можуть бути абсолютизованими, у процесі критичного мислення вони піддаються сумніву, зміні або навіть заміні на інші.

Уміння критично мислити забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та є запорукою демократії, а освіта відіграє в його

розвитку першорядну роль. Критичне мислення забезпечує самостійні та відповідальні дії, а також характеризується самовдосконаленням.

Ключові слова: раціональне, критичне мислення мислення, логічне мислення, дискусія, полеміка, аргументи, теорія, логічна помилка, правильність, неправильність міркувань, стратегія.

Abstract

Formation of critical thinking is one of the most important tasks of modern education. It began as a transition from learning, focused mainly on memorization, to learning aimed at the development of independent conscious thinking. Critical thinking is an effective way of educating the democratic mentality of citizens.

Developed logical thinking is one of the hallmarks of a modern educated person. The ability to think clearly, to quickly make the right decision on the basis of an analysis of the current situation, provides a person with the demand and success in professional activities. For example, the ability to use the entire arsenal of logical knowledge and methods of persuasion will be necessary in professional activities.

A critically minded person should have a clear idea of the structure of his own argumentation. And her considerations, essential for a particular study, should be accessible to the audience. However, the criteria can not be absolutist, in the process of critical thinking, they are questionable, change, or even substitute for others.

The ability to think critically provides scientific and technical and social progress and is a guarantee of democracy, and education plays a paramount role in its development. Critical thinking provides independent and responsible actions, and is characterized by self-improvement.

Key words: rational, critical thinking of thinking, logical thinking, discussion, polemics, arguments, theory, logical error, correctness, irrationality of reasoning, strategy.

Національний університет водного господарства та природокористування **1. Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0		Навчальна дисципліна вільного вибору студента
Модулів – 1	Всі спеціальності НУВГП	Рік підготовки: 2,3,4-й
Змістових модулів – 2		Семестр
Індивідуальне науково-дослідне завдання		4,6,8-й
Загальна кількість годин – 90		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: бакалаврський	14 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		60 год.
		Індивідуальні завдання:
		-
		Вид контролю: залік

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 33% до 67%.

2.1. Метою навчальної дисципліни «Основи критичного мислення» - ознайомити студентів із основними рисами критичного мислення, прищепити навички аналітичної та критичної роботи з інформацією, вміння аргументовано висловлювати свою позицію та володіння основними евристичними прийомами і стратегіями.

2.2. Завданням навчальної дисципліни.

Вивчення дисципліни, що полягає у набутті студентами знань, умінь і здібностей (компетенцій) ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці, а саме: надання студентам теоретичних знань про основні форми мислення, семантичні категорії мови, а також законів і правил логіки; допомогти студентам у здійсненні практичних навичок правильного функціонування вказаними формами та категоріями, а також застосуванням логічних законів і правил; розвиток уміння пояснювати і використовувати в різних контекстах і з різними джерелами знань такі операції, як розуміння, аналіз, синтез, оцінка та ін.; усвідомлення власного рівня оволодіння тим або іншим способом розумової діяльності, цінності для себе такого навчання; посилення мотивації до подальшого розвитку відповідних умінь; розвиток уміння усвідомлено використовувати методи (стратегії) критичного читання; визначення основних видів та способів обґрунтування та критики переконань; виявити і продемонструвати залежність способів аргументації від специфіки аудиторії та контексту, а також вказати на своєрідність аргументації в різних областях діяльності; надати знання студентам про стратегію та тактику аргументації; формувати навички застосування знань, отриманих в рамках вивчення дисципліни, на практиці - в спілкуванні, спорі, виступі, як у навчальному процесі та науковій діяльності, так і в повсякденному житті.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент *повинен:*

знати:

- основні види та способи обґрунтування та критики переконань;
- закони і правила логіки;
- загально логічні методи (порівняння, аналіз, абстрагування, синтез та узагальнення) наукового пізнання та основні види умовиводів(дедукція, індукція та аналогія);
- основи та принципи критичної, раціональної рефлексії;
- основні прийоми та методи аргументації;
- основні принципи та вимоги стратегії, а також основні варіанти та конкретні прийоми дій з аргументації;

- основні форми мислення та розвитку знання;
- відрізнити факти від думок, виявляти ідеологічні мотиви, спрямованість інформації;
- семантичні категорії мови;
- методи та стратегії критики.

вміти:

- правильно користуватися понятійним апаратом професійної галузі, чітко визначати зміст понять та проводити інші логічні операції з ними;
- будувати міркування відповідно до законів мислення та логічних правил, уникати помилок та знаходити їх в міркуваннях інших;
- пояснювати, в чому полягає значення роботи з інформацією у сучасному світі, які є види і джерела інформації, як здійснювати її пошук;
- отримати і структурувати інформацію з будь-якого джерела;
- відрізнити факти від думок, виявляти ідеологічні мотиви, спрямованість інформації;
- критично мислити під час роботи з різними джерелами;
- усвідомлювати свій рівень опанування вміння ефективно шукати інформацію в різних джерелах;
- усвідомлювати власні мотиви до подальшого розвитку відповідних умінь, цінність для себе такого навчання.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Логічні основи критичного мислення

Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія

1. Поняття, характеристика критичного мислення.
2. Компоненти критичного мислення: теорія, практика, установки.
3. Сильні та слабкі сторони критичного способу мислення.
4. Необхідність розвиненого критичного мислення .
5. Зв'язок критичного мислення з логікою, риторикою, теорією аргументації, теорією прийняття рішень.

Тема 2. Логічні основи мислення

1. Базові логічні поняття.
2. Форми раціонального пізнання: поняття, судження, теорія.
3. Поняття істинності та хибності.
4. Поняття логічних законів мислення.
5. Логічне слідування як критерій правильності.

Тема 3. Поняття інформації

1. Поняття, види інформації .
2. Джерела інформації. Факти та думки.
3. Оцінка інформації. Підбір інформації. Стандарти і критерії оцінювання.
4. Роль розуміння в роботі з інформацією.
5. Запитання, що сприяють розумінню.

Тема 4. Форми розвитку знань

1. Поняття гіпотези. Види гіпотези.
2. Поняття теорії, її види.
3. Функції теорій.
4. Стратегії перевірки теорій та гіпотез.
5. Роль гіпотез , теорій в аргументації.

Тема 5. Аналіз аргументації. Дискусія та дебати

1. Поняття аргументації.
2. Точка зору та аргументи. Види аргументів.
3. Контекст аргументації.
4. Алгоритм аналізу аргументації.
5. Інформаційний текст. Переконуючий текст.
6. Критичне ставлення до інформації у дискусії.
7. Критичне ставлення до інформації дебатах
8. Алгоритм оцінки інформації у дискусії та дебатах.

Тема 6. Запитання та відповіді

1. Поняття запитання і його логічна структура.
2. Види запитань та відповідей.
3. Прагматична характеристика комунікативної ситуацій. Техніки запитань в аргументації.
4. Класифікація помилок, пасток в аргументації.
5. Суперечка та доказування: порівняльний аналіз.
6. Разновиди суперечки і проблема її класифікація. Норми, правила и принципи суперечки.
7. Стратегія та тактика суперечки.

Тема 7. Правила і помилки в аргументації

1. Правило свободи. Типові помилки.
2. Правило тягаря доказу. Типові помилки.

3. Правило обґрунтування та критики точки зору. Типові помилки.
4. Правило обґрунтування аргументів та заборони неправдивих аргументів. Типові помилки
5. Правило релевантності аргументації. Типові помилки
6. Правило уявлення аргументації. Типові помилки
7. Правило логічності. Типові помилки

Змістовий модуль 2. Особливості практичного застосування навиків критичного мислення

Тема 8. Технології критичного мислення

1. Акцент на пошук і самостійне отримання знань.
2. Активне використання попереднього досвіду і знань учнів.
3. Заохочення висловлювань власної точки зору, власної позиції, обмін думками на всіх рівнях взаємодії.
4. Створення умов для аргументації зроблених висновків, суджень, позицій;
5. Стимулювання спроб перевірки і застосування нових знань і досвіду.
6. Стадії технологій критичного мислення: виклик, осмислення, рефлексія.
7. Методи і прийоми критичного мислення.

Тема 9. Розуміння та аналіз аргументації

1. Поняття проблеми. Види проблемних ситуацій.
2. Взаємозв'язок проблема-висновок. Аргументація запропонованого висновку.
3. Структура аргументу, поняття контраргументу.
4. Розуміння, загальна характеристика.
5. Аналіз неоднозначних слів та фраз.
6. Оцінка розуміння.

Тема 10. Оцінка проблеми і аргументів

1. Сутність оцінки.
2. Поняття резони: резони-факти, статичні дані, резони-закони, резони-аксіоми, заключення експертів як резон.
3. Оцінка сили аргументів з незалежними резонами.

Тема 11. Критика аргументації

1. Основа і сутність критики.

2. Алгоритм критики.
3. Логічні помилки при критиці.
4. Модифікація проблеми чи висновків.
5. Стратегії прийняття рішень.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем змістовних модулів	Денна форма навчання				
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Всього
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Логічні основи критичного мислення					
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	1	1		5	7
Тема 2. Логічні основи мислення	1	1		5	7
Тема 3. Поняття інформації	2	2		5	9
Тема 4. Форми розвитку знань	1	1		5	7
Тема 5. Аналіз аргументації. Дискусія та дебати	1	1		10	12
Тема 6. Запитання та відповіді	2	2		5	17
Тема 7. Правила і помилки в аргументації	2	2		5	9
Разом за змістовий модуль 1	10	10		40	60
Змістовий модуль 2. Особливості практичного застосування навиків критичного мислення					
Тема 8. Технології критичного мислення	-	2		5	7
Тема 9. Розуміння та аналіз аргументації	-	2		5	7
Тема 10. Оцінка проблеми і аргументів	2	1		5	8
Тема 11. Критика аргументації	2	1		5	8
Разом за змістовий модуль 2	4	6		20	30
Разом	14	16		60	90

5. Теми практичних занять

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	1
Тема 2. Логічні основи мислення	1
Тема 3. Поняття інформації	2
Тема 4. Форми розвитку знань	1
Тема 5. Аналіз аргументації. Дискусія та дебати	1
Тема 6. Запитання та відповіді	2
Тема 7. Правила і помилки в аргументації	2
Тема 8. Технології критичного мислення	2
Тема 9. Розуміння та аналіз аргументації	2
Тема 10. Оцінка проблеми і аргументів	1
Тема 11. Критика аргументації	1
Разом	16

6. Самостійна робота

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин
Тема 1. Критичне мислення як логічна рефлексія	5
Тема 2. Логічні основи мислення	5
Тема 3. Поняття інформації	5
Тема 4. Форми розвитку знань	5
Тема 5. Аналіз аргументації. Дискусія та дебати	10
Тема 6. Запитання та відповіді	5
Тема 7. Правила і помилки в аргументації	5
Тема 8. Технології критичного мислення	5
Тема 9. Розуміння та аналіз аргументації	5
Тема 10. Оцінка проблеми і аргументів	5
Тема 11. Критика аргументації	5
Разом за 4 семестр	60

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;

- - робота в малих групах;
- - семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 100 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання заліку.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Вс	Б0
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11		
8	8	8	10	10	10	8	8	10	10	10	100	

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Добре	
74-81		
64-73	Заловільно	
60-63		
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи критичного мислення» включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Тестові модульні завдання;
3. Лекційний матеріал;

12. Рекомендована література

Базова

1. Абачиев С.К., Делия В.П. Теория и практика аргументации. (К учебному курсу для специалистов по связям с общественностью) / С. К. Абачиев, В.П. Делия. – М., 2004. – 349с.
2. Конверський А. Є. Логіка (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів / А. Є. Конверський. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 536 с.
3. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика: Підручник / І. В. Хоменко. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400с.
4. Хоменко І. В. Логіка. Практикум: навч. посібник для вищих навч. закладів / І. В. Хоменко. – Видавець. К.: Юрінком Інтер. – 2002. – 240 с.

Допоміжна

1. Гетманова Л. Д. Логика / Л. Д. Гетманова. – Москва: Высшая школа, 1986. – 287с.
2. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки: навч. посіб./ К.К. Жоль. – К.: Либідь, 2002. – 152 с.
3. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студ. юрид. фак. / А.Є. Конверський. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 304 с.
4. Логіка: Підручник / В.Д. Титов та ін. - Х.: Право, 2005.- 208.-214с.
5. Логика научного познания: Актуальные проблемы/ Ред. Д.П.Горский. – Москва: Наука, 1987. – 196с.
6. Мельников В.Н. Логические задачи/ В.Н. Мельников. –Киев, Одесса, 1989. –343 с.
7. Тофтул М. Г. Логіка: Посібник / М. Г. Тофтул. - К.: Академвидав, 2003. –368 с.
8. Хоменко І.В. Логіка: Підручник/ І.В. Хоменко. – К.: Центр навч. літ., 2007. – 335 с.
9. Щербина О. Ю. Логіка для юристів: Курс лекцій/ О. Ю. Щербина . – К.: Юридична думка, 2007. –264с.
10. Цимбалюк В.І., Мельничук Ю.І. та ін. Логіка для юристів / В.І.Цимбалюк., Ю.І.Мельничук . – Львів. : Новий світ -2000, 2017. – 216с.
11. Методи комплексного аналізу : монографія / А. Я. Бомба, С. С. Каштан, Д. О. Пригорницький, С. В. Ярошак. – Рівне : НУВГП, 2013. – 415с. URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2803/>

Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=
2. Гончаров А.Ю. Логіка і теорія аргументації: формальний і неформальні підходи: Автореферат дис.. канд. Філософ. наук:09.00.06/ А.Ю. Гончаров: Ін-т філософ. ім. Г.С. Сковорода, НАН України. –К., 2003. –16с. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.$)